

27. Kelkslippen veel korter dan de kelkbuis. Vruchtkelkslippen opgericht (*fig. 10-15*).
Bruguiera parviflora W. & A.
 Kelkslippen even lang als of langer dan de kelkbuis. Vruchtkelkslippen teruggeslagen. (*fig. 10-16*).
Bruguiera caryophylloides BL.
28. Bloemknoppen 2-3 maal zoo lang als breed. Vruchtkelk omgekeerd kegelvormig, bij de rijpe vrucht met uitgespreide of teruggeslagen slippen (*fig. 10-17*).
Sonneratia alba SMITH.
- Bloemknoppen veel minder dan 2 maal zoo lang als breed. Vruchtkelk vlak of ondiep napvormig met uitgespreide of opstijgende slippen.
29. Bladeren met wigvormigen voet en meest stompen of afgeronden, soms spitsen top. Vruchtkelkslippen ongeveer horizontaal uitgespreid (*fig. 10-18*). Vrucht 50-75 m.M. breed en 30-40 m.M. hoog.
Sonneratia acida L. f.
- Bladeren met ronden of onduidelijk hartvormigen voet en breed afgeronden top. Vruchtkelkslippen opstijgend, tegen de vrucht aanliggend. (*fig. 10-19*). Vrucht 30-40 m.M. breed en 25 m.M. hoog.
Sonneratia ovata BACKER.

H. W. MEINDERSMA.

EENIGE OPMERKINGEN OVER DEN KLAPPERDIEF

(*Birgus latro*).

Aan het eind van zijn artikel over de krabben van het Christmas-eiland in de eerste aflevering van dezen jaargang van „De Tropische Natuur” vraagt Dr. DELSMAN nadere inlichtingen omtrent den klapperdief, *Birgus latro*. Waar ik gedurende mijn langjarig verblijf in de Molukken herhaaldelijk den klapperdief heb kunnen waarnemen, wil ik gaarne aan het verzoek voldoen.

Birgus latro komt in de Molukken overal zeer veelvuldig voor. Op Celebes was het aan de Golf van Boni niet moeilijk hem te krijgen, meermalen aten wij den „ketang kenari” in Palopo en Malili. In Borneo vertoefde ik slechts in het binnenland, waar hij natuurlijk niet te vinden is; een ingenieur op Poeloe Laoet wist mij evenwel te vertellen, dat de ketang kenari aldaar door de bevolking gegeten wordt. FORBES vermeldt het voorkomen van den klapperdief ook voor de Cocos- of Keeling-eilanden. Van Java is hij mij niet bekend; hier bij Pasoeroean en Probolinggo, waar ik informeerde, zei de naam „ketang kenari” den menschen niets en evenmin deed zulks de beschrijving.

Ik heb voldoende gelegenheid gehad de enorme kracht en de acrobatische prestaties van *Birgus latro* te bewonderen. Op Ternate had ik er een drietal gekregen en elk dier apart gezet in een leeg petroleumblik met deksel, omdat ik eerst nog een hok voor hen moest laten maken; op de deksels lagen keisteenen van 4 tot 6½ pond (ik heb ze later gewogen), terwijl de kamer, waarin de petroleumblikken stonden, op slot was. Toen ik eenige uren later ging kijken waren alle blikken leeg, de deksels met steenen eraf geworpen.¹⁾ Twee exemplaren waren door luchtgaten (3 M. boven den grond) ervan door gegaan en nummer drie zat onder de zoldering aan een ijzeren steunpilaar. Dit experiment heb ik op

¹⁾ Van WELSEM (*Trop. Natuur*, V. bldz. 16) plaatste eens 2 petroleumblikken gevuld met water, dat is dus $\pm$ 35 L. of 35 K.G., op het deksel van de kist, waarin hij een *Birgus* opgesloten had. En toch wist het dier te ontsnappen!

Ambon later herhaald; steeds werden 's nachts de deksels met steenen van de blikken afgelicht en meestal waren de blikken daarbij niet omgevallen ook! Hoe ze dat doen, weet ik niet; ik vermoed, dat ze de sterke schaar tusschen den rand van het blik en het deksel weten te werken en het deksel dan langzaam optillen, waarbij de steenen eraf rollen. Ze doen dit alleen, wanneer niemand in de buurt is, hetgeen ze aan de trilling van den grond schijnen te kunnen merken.

De Amboneezen zijn fel op het lekkere gerecht, evenals vele Europeanen trouwens. Het is een machtig eten, maar zeer smakelijk; de bewoners van Ternate vingen ze vooral, wanneer ze erg vet waren en het oranje-roode vetweefsel tusschen staart en buik sterk ontwikkeld is; dit zeer fijn smakende vet wordt vaak gebruikt om er vleesch mee te braden. Over hetgeen FORBES bericht over het gebruik van het vet als geweeroilie, heb ik geen ondervinding.

Dat *Birgus latro* zijn tunnels met klappervezel bekleedt, heb ik zelf op Ambon dikwijls genoeg gezien in de talrijke gaten langs den weg naar Nuraniwe, vooral bij den grooten klappertuin van Baädilla.

De kracht der groote scharen is enorm. Op Ternate zag ik herhaaldelijk vingerstompen, waarvan de rest door onvoorzichtige manipulaties bij het vangen der ketang kenari glad geamputeerd was. Ook herinner ik mij een ongeveer vijfjarig meisje, dat als zuigeling een hand verloren had. De moeder vertelde mij, dat ze het kind in de schaduw had neergelegd, toen ze aan het strand mosselen ging zoeken. Op het geschreeuw van de kleine snelde ze toe, en zag, dat de hand er bijna afgeknepen was; in de polikliniek werd later de hand geamputeerd. Ik heb geen reden aan de waarheid van het geval, dat zich een jaar of vier voor mijn tijd op Ternate moet hebben afgespeeld, te twijfelen, vooral waar ernstige en ontwikkelde Ternateanen mij de mogelijkheid van zooiets met zekerheid bevestigen.

Nog een woord over het openen van de klappers. Zelf gezien heb ik dit nooit. Eenstemmig beweerden de menschen op Ternate, Ambon, Seram, Kei en Dobo, dat de klapperdief nimmer klappers zelf van de boomen haalt, hoewel hij er vaak in klimt; hij voedt zich slechts met de afgevallen noten. Hij verwijderd ruw de vezellaag op het eind, waar de drie oogen zitten, boort het grootste oog door en werkt dan den kleineren, bewegelijken vinger van zijn groote (dus linker-) schaar erin, omvat de noot met den anderen vinger van die schaar en breekt haar open, waarna hij zich aan den inhoud vergast. Inderdaad heb ik bij leeggegeten en geopende noten duidelijk de indrukken kunnen waarnemen van de kleine tandjes aan den binnenkant der scharen. Als ik over meer tijd had kunnen beschikken, om bijv. ook in heldere maannachten te gaan loeren, geloof ik stellig, dat het bij het groote aantal klapperdieven in de Molukken niet al te moeilijk zou zijn geweest, de procedure te observeeren, ofschoon de beesten buitengewoon schuw zijn en bij het minste geluid of geritsel verdwijnen.

Wat eindelijk de grootte betreft, zoo heb ik op Ternate en Halmaheira—waar ze mij trouwens over het algemeen grooter leken dan op Ambon, de Kei-eilanden en Palopo op Celebes—exemplaren gezien van ongeveer 40 centimeter ¹⁾; helsche knapen dus, welke zelfs mij—al zeg ik het zelf—die voor geen enkel „ongedierte” bang ben, ontzag inboezemden.

Dr. H.

¹⁾ D. w. z. met uitgestrekte scharen, maar het abdomen niet naar achteren opengeslagen.